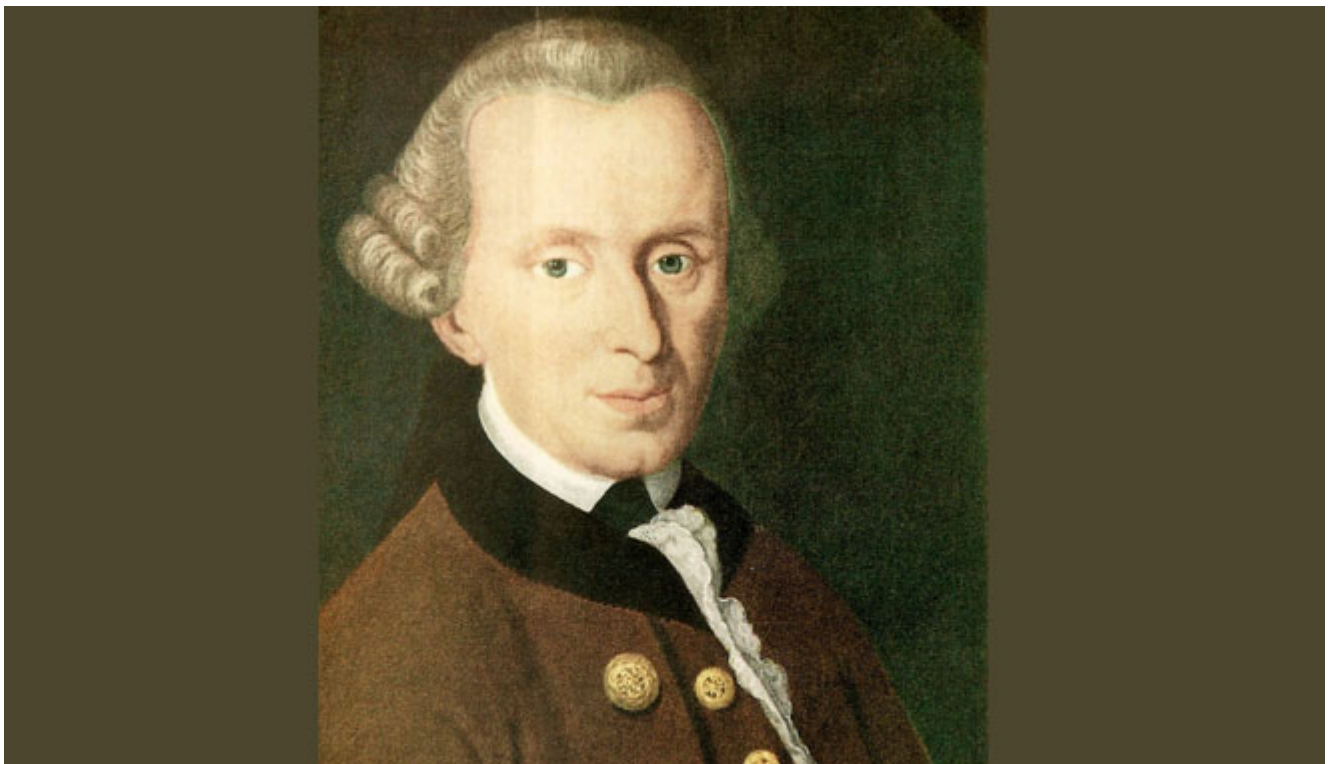

Μία καντιανή ιστορία της ευρωπαϊκής φιλοσοφίας (Χαράλαμπος Κράλλης, Δρ. Φιλοσοφίας)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η καντιανή ιστοριογραφία της φιλοσοφίας καταδείχνει ερείπια, αλλά και λαμπρά οικοδομήματα, και το πιο επιβλητικό η αρχιτεκτονική του καθαρού λόγου του Kant. Τι είναι όμως το επιβλητικό αυτό οικοδόμημα πού το ονομάζει με αυτή τη φράση του ο Kant;

Ο λόγος είναι αρχιτεκτονικός (έχει σύστημα με κατηγορίες), αρχιτεκτονική είναι η τέχνη των συστημάτων. Η συστηματική ενότητα είναι αυτό, πού η απλή γνώση προπάντων οδηγεί στην επιστήμη, δηλ. από ένα απλό σύνολο φτιάχνει ένα σύστημα, έτσι η αρχιτεκτονική η διδασκαλία του επιστημονικού στην γνώση μας γενικά. Η ενότητα του συστήματος της επιστήμης δεν είναι 'τεχνική', αλλά αρχιτεκτονική ενότητα. Η αρχιτεκτονική του καθαρού λόγου είναι η συστηματική των γνώσεών μας από τον καθαρό λόγο. Η αρχιτεκτονική των επιστημών είναι ένα σύστημα με ιδέες. Ο Kant ήθελε μ' αυτόν τον τρόπο να εμφανίσει το σύστημα της κριτικής του καθαρού λόγου, ως ένα λαμπρό αρχιτεκτόνημα και κατασκεύασμα απέναντι στα ερείπια, όπως λέγει, πού βρίσκουμε πολλές φορές στην ιστορία της δυτικής φιλοσοφίας.

Ο Kant ερευνά τις επιστήμες, θεολογία - Ηθική -Μεταφυσική πριν προχωρήσει στην τριπλή εξέταση της ιστορίας του καθαρού λόγου, δηλαδή στο πρόγραμμα μίας καντιανής θεώρησης της ιστορίας της φιλοσοφίας, όπου διακρίνει αντίθετα φιλοσοφικά ρεύματα. Ο Kant έχει έναν τριπλό στόχο, εν όψει του οποίου προεκλήθησαν οι ονομαστότερες μεταβολές ή επαναστάσεις:

Οι τρεις πλευρές: Αντικείμενο-καταγωγή-μέθοδος.

Α) Εν αναφορά προς το αντικείμενο. Ο Kant εννοεί, το αντικείμενο όλων των γνώσεών του λόγου μας. Σχετικά με το αντικείμενο διακρίνει τους αισθησιοκράτες φιλοσόφους, όπως ο Επίκουρος, από τους άλλους που είναι νοησιοκράτες όπως ο Πλάτων¹⁵. Η διαφοροποίηση ανάμεσα στις δύο Σχολές είχε ήδη ξεκινήσει από την αρχαιότητα και συνεχίστηκε. Οι της πρώτης σχολής ισχυρίζονταν ότι πραγματικότητα υπάρχει μόνον στα αντικείμενα, ενώ όλα τα άλλα είναι φαντασία. Οι της δευτέρας σχολής ισχυρίζονταν ότι στις αισθήσεις δεν υπάρχει τίποτε άλλο από απατηλή όψη και ότι μόνον η νόηση γνωρίζει το αληθές. Συνεπώς, οι πρώτοι δεν αμφισβητούσαν την πραγματικότητα στις έννοιες της νόησης, αλλά ως λογική. Ενώ στους άλλους είναι μυστική.

Β) Εν αναφορά προς την καταγωγή. Ο Kant εννοεί την καταγωγή των καθαρών γνώσεων του λόγου, αν δηλαδή αυτές έχουν παραχθεί από την εμπειρία ή αν, ανεξαρτήτως από αυτήν, έχουν την πηγή τους μέσα στον λόγο¹⁶. Εδώ , βλέπουμε την αντίθεση Αριστοτέλης και Πλάτων, δηλ. Εμπειριστές και Νοολογιστές. Στη νεότερη φιλοσοφία Locke-Leibnitz. Εδώ, ο Kant αποκαλύπτει την μορφή του Αριστοτέλους ως αρχηγέτη των εμπειριστών, ενώ, τοποθετεί τον Πλάτωνα στους Νοησιοκράτες. Κατά τον Kant ο φιλόσοφος πού ακολούθησε τον πρώτο στους νεότερους χρόνους ήταν ο Locke και ο Leibnitz πού ακολούθησε τον δεύτερο. Παρ'όλα αυτά δεν μπόρεσαν σε αυτή τη διαμάχη να επιτύχουν να οδηγήσουν το πράγμα σε μία οριστική λύση¹⁷.

Ο Kant όμως εξετάζει και την περίπτωση του Επίκουρου. Κατά τον Kant ο Επίκουρος προχώρησε με μεγαλύτερη συνέπεια προς το αισθησιοκρατικό του σύστημα από ό,τι ο Αριστοτέλης και ιδιαίτερα ο Locke. Ο τελευταίος αφού πρώτα παρήγαγε από την εμπειρία όλες τις έννοιες και θεμελιώδεις αρχές, προχώρησε τόσο πολύ μακριά τους ισχυρισμούς του και την αλαζονία του, ώστε να λέγει ότι μπορεί να αποδείξει την ύπαρξη του Θεού και την αθανασία της ψυχής , όσο και οποιοδήποτε μαθηματικό θεώρημα¹⁸.

Γ) Εν αναφορά προς την μέθοδο. Ο Kant εννοεί ότι εάν κανείς πρέπει να ονομάζει κάτι μέθοδο, τότε αυτό είναι αναγκαίο να είναι μία διαδικασία σύμφωνα με θεμελιώδεις αρχές. Οι διαφορετικές μέθοδοι είναι η φυσιοκρατική και επιστημονική¹⁹. Οι εκπρόσωποι των δύο ρευμάτων ισχυρίζονται τα ακόλουθα. Κατά τον Kant ονομάζει κανείς μέθοδο 'όταν πρόκειται να είναι μία διαδικασία ή αγωγή σύμφωνα με θεμελιώδεις αρχές. Είναι δυνατόν κανείς να διαιρέσει την κυριαρχούσα τώρα μέθοδο σε αυτό τον κλάδο της φυσικής έρευνας στη φυσιοκρατική και την επιστημονική.

Οι φυσιοκράτες έχουν ως βασική αρχή ότι διά του κοινού λόγου, χωρίς επιστήμη, μπορούν να επιτελέσουν περισσότερα από ό,τι η καθαρή θεωρία σχετικά με τα σημαντικότερα ερωτήματα πού συνιστούν τα προβλήματα της μεταφυσικής,(οφθαλμοί- μαθηματικές περιστροφές), το περίφημο απόσπασμα του Δημοκρίτου²⁰. Ο Kant ειρωνεύεται φιλοσοφικά τους φυσιοκράτες πού με «το έμβλημά τους, με το οποίο μπορούν να ζουν ευχαριστημένοι και άξιοι επιδοκιμασίας, χωρίς να νοιάζονται [σκοτίζονται] για την επιστήμη, ούτε να συγχύζουν [ταράσσουν] το έργο της»²¹.

Ο Kant λέγει για τους παρατηρητές ή αυτούς πού θεωρούν ή τηρούν την επιστημονική μέθοδο, και ότι κι αυτοί έχουν μπροστά τους την επιλογή ή να προχωρούν δογματικά ή σκεπτικά. Στην πρώτη περίπτωση ανήκει ο Wolff, ενώ στη δεύτερη ο David Hume²², αλλά σε όλες τις περιπτώσεις υποχρεούνται να προχωρούν συστηματικά. Ένας άλλος δρόμος είναι ανοιχτός, δηλαδή ο

κριτικός δρόμος. Εάν κανείς, λέγει ο Kant, αναγνώστης είχε την φιλοφρόνηση και την υπομονή να τον διασχίσει μαζί του, τότε μπορεί να συμβάλει και αυτός με τη δύναμή του και να μετατρέψει την ατραπό αυτή σε ασφαλή οδό, δηλ. σε λεωφόρο²³.

Αυτό είναι συνεπώς το πρόγραμμα μίας καντιανής ιστορίας της ευρωπαϊκής φιλοσοφίας, την οποία διαγράφει σε αδρές γραμμές ο ίδιος ο Kant. Σε αυτή την κατεύθυνση κινήθηκαν μετά τον θάνατο του οι γερμανοί ιστορικοί της φιλοσοφίας , διακρίνοντας την αρχιτεκτονική από τα ερείπια. Έχουν γίνει πολλές μελέτες σχετικά με την επίδραση του καντιανού έργου στην ανάπτυξη των μαθηματικών και εκείνη την εποχή , αλλά και στον 20ο αιώνα. Όπως και σχετικά με τις φυσικές επιστήμες. Ο ίδιος ο Kant σε ένα άλλο έργο του φανέρωσε και τις δικές του αντιλήψεις για τα καθαρά μαθηματικά, αλλά και για την καθαρή φυσική επιστήμη , συνδέοντάς τις με τη δική του κριτική φιλοσοφία²⁴.

15 KANT, I. (2006). Κριτική του Καθαρού Λόγου. Υπερβατική Διαλεκτική και Υπερβατική Μεθοδολογία. Α 855- Β 883.

16 Αυτόθι.

17 KENNY, A. (2005). Ιστορία της Δυτικής Φιλοσοφίας. Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, .230-265.

18 KANT, I. (2006). Κριτική του Καθαρού Λόγου. Υπερβατική Διαλεκτική και Υπερβατική Μεθοδολογία. Α 855- Β 83.

19 ‘ Αυτόθι. Α 856- Β 884.

20 ‘ Αυτόθι. πβ. Diels H-Kranz, W. (2007). Οι Προσωκρατικοί. Οι Μαρτυρίες και τα Αποσπάσματα, τόμος Α’, β’ έκδ. Β 117.

21 KANT, I. (2006), Κριτική του Καθαρού Λόγου, Α 856- Β 84.

22 KENNY, A. (2005). Ιστορία της Δυτικής Φιλοσοφίας . Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, . 220κέξ.

23 KANT, I. (2006). Κριτική του Καθαρού Λόγου. Υπερβατική Διαλεκτική και Υπερβατική Μεθοδολογία, Α 856-Β 884.

24 KANT, I. (1982). Προλεγόμενα σε κάθε μελλοντική Μεταφυσική πού θα μπορεί να εμφανίζεται ως επιστήμη. σσ.56-77, και ακόμη, σ.78-125. Τις αντιλήψεις του αυτές αναπτύσσει σε σχέση με την Μεταφυσική, μιλώντας για το πώς είναι δυνατή η Μεταφυσική εν γένει.

[συνεχίζεται]

Παρατήρηση: το παρόν άρθρο είναι το τρίτο μέρος της εισήγησης “Η Ιστορία του καθαρού Λόγου κατά τον I.Kant” του Χαράλαμπου Κράλλη, Δρ. Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Αθηνών, στην Επιστημονική Ημερίδα «Φιλοσοφία, Φυσικές Επιστήμες, Βιοηθική», που διοργανώθηκε από τη Διεθνή Επιστημονική Εταιρία Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας deeaef.gr και την Ένωση Ελλήνων Φυσικών, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στις 12/11/2014.

Το δεύτερο μέρος μπορείτε να το διαβάσετε [εδώ](#)